

Ár 2013, föstudaginn 31. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 20/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 22. febrúar 2013, með ódagsettri kvörtun sóknaraðila. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 26. febrúar 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 8. mars 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 13. mars 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 16. og 31. maí 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 18. ágúst 2008 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 1.200.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Þann 19. ágúst 2008 var skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ undirritað. Umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 1.200.000 var A og sóknaraðili og B voru tilgreindar ábyrgðarmenn. Láninu átti að ráðstafa til að borga upp vanskil á tékkareikningi nr. Y, greiðslureikningi nr. Z, kreditkorti, lán nr. Þ og vanskil á Æ.

Á lánsúmsókninni var greiðslumat. Matsverð eigna alls var tilgreint kr. 0, skuldir alls kr. 516.299 og hrein eign var kr. -516.299. Þá voru ráðstöfunartekjur fjölskyldu mánaðarlega kr. 136.990 og árlega kr. 1.643.880, greiðslubyrði af öðrum lánnum var kr. 17.148 mánaðarlega og kr. 205.776 árlega, greiðslubyrði á nýju láni var kr. 38.136 mánaðarlega og kr. 457.632 árlega. Greiðslubyrði samtals var mánaðarlega kr. 55.284 og 663.408 árlega. Þá var áætlaður framfærslukostnaður og föst útgjöld kr. 89.987 mánaðarlega og árlega kr. 1.079.844. Ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána var neikvæð um kr. 8.281 mánaðarlega en árlega um kr. 99.372.

Eftirfarandi var tekið fram á lánsúmsókninni: „Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt “Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga” (dags. 1. nóv. 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.“ Neðan við umræddan texta var gert ráð fyrir að hakað væri við það hvort ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hefðu verið kynntar þær ráðagerðir. Þá voru reitir um að ekki væri óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hefði verið framkvæmt og hvort niðurstöður þess bentu til að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Hakað hefur verið við að niðurstaða greiðslumats bendi til þess að umsækjandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmenn samþykki að gangast í ábyrgðina engu að síður. Settu ábyrgðarmenn, þ.m.t. sóknaraðili, einnig upphafsstafi sína við þann valmöguleika.

Þann 19. ágúst 2008 var skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ undirritað af lántaka. Samkvæmt því voru kr. -8.281 til ráðstöfunar eftir framfærslu og greiðslu lána á mánuði. Skuldir samtals voru kr. 1.716.299 og ráðstöfunarfé (eignir og væntanleg lán) kr. -281.750.

Þann 20. ágúst 2008 keypti varnaraðili skuldabréfið af A.

Þann 4. apríl 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila og óskaði eftir því að framangreind ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 20. apríl 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun mótttekinni 22. febrúar 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að ábyrgðarskuldbinding hans vegna skuldabréfs nr. X verði ógilt.

Sóknaraðili bendir á að henni hafi ekki verið kynnt niðurstaða greiðslumats aðalskuldara fyrr en degi eftir að hún hafi gengist í ábyrgðina. Niðurstaða greiðslumats hafi ekki verið til staðar fyrr en degi eftir að skuldabréfið hafi verið gefið út. Einnig þurfi að hafa í huga að varnaraðili hafi ekki fengið leyfi frá aðalskuldara til að kynna sóknaraðila greiðslumat fyrr en degi eftir að hún hafi gengist í ábyrgðina. Við kynningu á greiðslumati hafi komið í ljós að greiðslugeta aðalskuldara hafi verið neikvæð. Sóknaraðili kveðst hafa talið að hún væri búin að skuldbinda sig sem ábyrgðarmann á skuldabréfinu og hafi ekki vitað að hún hafi getað hætt við að vera ábyrgðarmaður á láninu í ljósi neikvæðrar greiðslugetu, en varnaraðili hafi ekki upplýst hana um þann möguleika. Sóknaraðili segir að hún hefði hætt við að gerast ábyrgðarmaður hefði henni verið bent á að hægt væri að hætta við.

Sóknaraðili telur að varnaraðili hafi brotið á neytendarétti hennar sem varinn sé í 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. Brot bankans felist í því að ekki hafi verið farið eftir ákvæðum samkomulags um notkun

ábyrgða á skuldum einstaklinga, við stofnun umræddrar ábyrgðarskuldbindingar. Vísar sóknaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 169/2012, máli sínu til stuðnings.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Til vara er þess krafist að kröfu sóknaraðila verði vísað frá.

Varnaraðili vísar til þess að ljóst sé að án kröfu sé ábyrgð ekki virk enda sé ábyrgð ætlað að vera trygging fyrir kröfu sem kröfuhafi eigi á hendur skuldara. Í þessu tilfalli hafi varnaraðili ekki eignast kröfu á hendur skuldaranum fyrr en hann hafi keypt skuldabréfið af útgefandanum, 20. ágúst 2008, en greiðslumatið hafi verið dagsett þann 19. ágúst 2008, áður en skuldabréfið hafi verið keypt. Varnaraðili hafi þá eignast kröfu á hendur útgefandanum og samhliða því kröfu á hendur ábyrgðarmanni, að því gefnu að lánið færi í vanskil.

Bendir varnaraðili á að nokkuð ljóst sé að þrátt fyrir neikvæða greiðslugetu samþykki sóknaraðili að gerast ábyrgðarmaður. Sé skjalið „Lánsúmsókn“ skoðað þá ríti ábyrgðarmenn upphafsstafi sína við textann „*Niðurstaða greiðslumats bendir til þess að umsækjandi (greiðandi) geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður/veðsali samþykkir að gangast í ábyrgð/lána veð engu að síður*“. Sé framangreindur texti skoðaður sé ljóst að með því að skrifa undir skjalið og setja upphafsstafi sína við textann hafi ábyrgðarmaðurinn val um það hvort hann gerist ábyrgðarmaður eða ekki, það sé s.s. gert ráð fyrir því að ábyrgðarmaðurinn geti hætt við að gerast ábyrgðarmaður þar sem greiðslugeta útgefandans sé neikvæð. Þrátt fyrir þá staðreynd hafi sóknaraðili samt ákveðið að gerast ábyrgðarmaður. Það sé heldur sérstakt að vilja túlka efnislegt innihald skjalsins „Lánsúmsókn“ þannig að ekki hafi staðið til boða að hætta við að gerast ábyrgðarmaður þegar ljóst sé að gert sé ráð fyrir vali. Varnaraðili bendir á að textinn sé skýr og óskiljanlegt hvernig ábyrgðarmaður fái það út að henni hafi ekki staðið til boða að hætta við ábyrgðina, sérstaklega ef horft sé á það að hún hafi kynnt sér bækling lánveitanda um sjálfskuldarábyrgðir og kvitti sérstaklega við textann sem gefi henni í raun færi á að hætta við að gerast ábyrgðarmaður vegna neikvæðu greiðslugetunnar. Hefði textinn verið orðaður á annan veg, t.d. „*Niðurstaða greiðslumats bendir til þess að umsækjandi (greiðandi) geti ekki efnt skuldbindingar sínar*“, þá væri hugsanlegt að ekki hafi verið ljóst að hún gæti hætt við að gerast ábyrgðarmaður. Textinn sé hins vegar orðaður með það í huga að ábyrgðarmanni sé ljóst að hann hafi val m.t.t. neikvæðrar greiðslugetu aðalskuldara, að gerast ábyrgðarmaður. Framangreindu til stuðnings vísar varnaraðili til dóms héraðsdóms Norðurlands eystra nr. N-1/2013.

Varnaraðili bendir á að ekki séu færð nein rök fyrir því hvernig fordæmi dóms Hæstaréttar í máli nr. 169/2012 eigi að gilda um greiðslumat það sem um ræði í máli þessu. Í máli nr. 169/2012 hafi verið um að ræða greiðslumat sem hafi verið villandi og óskýrt, en bæði hafi komið fram að fjármögnun teldist takast og að greiðandi gæti ekki efnt fjárskuldbindingar sínar. Hvergi hafi komið fram að þrátt fyrir þetta vildi veðsalinn veita veð í fasteign sinni til tryggingar skuldbindingu lántaka. Í þessu máli hafi svo verið. Orðalag þeirrar setningar hafi gefið það skýrt til kynna að það fælist meiri áhætta í því að gerast ábyrgðarmaður í þeim tilfellum er greiðslugeta skuldara væri neikvæð. Ekki verði heldur séð að greiðslumat sem fylgt hafi skuldabréfi nr. X hafi bæði kveðið á um að greiðandi myndi geta fjármagnað lántökuna og að greiðslugeta væri neikvæð. Þvert á móti hafi eingöngu komið fram á lánsúmsókninni

að greiðslugeta væri neikvæð, það hafi ekki getað verið skýrara, enda hafi það verið ítrekað tvisvar á lánsúmsókninni og einu sinni á greiðslumatinu sjálfu. Þar að auki hafi enginn slíkur óskýrleiki verið á framkvæmd greiðslumatsins og hafi verið í máli nr. 169/2012, þar sem einungis voru tilgreindar vaxtagreiðslur en ekki heildargreiðslur eins og í máli þessu. Af framangreindu verði ekki séð hvernig atvik dóms Hæstaréttar í máli nr. 169/2012 séu sambærileg málavöxtum í máli þessu. Því sé þeim hluta kvörtunarinnar þar sem reynt sé að heimfæra atvik máls þessa undir fordæmi dóms Hæstaréttar í máli nr. 169/2012, mótmælt harðlega.

Varnaraðili byggir einnig á því að ábyrgðarmaður hafi sýnt af sér tómlæti með því að gera ekki athugasemd við ábyrgðarveitingu vegna skuldabréfs nr. X en það skuldabréf hafi verið gefið út tæplega sex árum áður en kvörtunin hafi verið lögð fram. Hafna ætti kröfu sóknaraðila miðað við fordæmi héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi ábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna. FF var eitt þessara aðildarféлага og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í máli þessu liggur fyrir skjal sem ber heitið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“. Á skjalinu kemur fram að ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána hafi verið neikvæðar um kr. 8.281 mánaðarlega og kr. 99.372 árlega. Eina dagsetning skjalsins er 19. ágúst 2008 en útgáfudagur umrædds skuldabréfs var 18. ágúst 2008. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga kemur fram að tryggt skuli að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina. Veðsali skrifaði undir skuldabréf nr. X þann 18. ágúst 2008 og gekkst þar með í ábyrgðina þann dag og skiptir í því samhengi ekki máli þótt krafa varnaraðila á hendur aðalskuldara hafi ekki stofnast fyrir en við útgreiðslu lánsins, 20. ágúst 2008, sbr. úrskurðir úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 102/2012 og 150/2012. Gegn andmælum sóknaraðila er ófært að byggja niðurstöðu málsins á þeirri staðhæfingu varnaraðila að dagsetningar undirritaðra skjala séu rangar.

Það verklag varnaraðila að afla fyrst ábyrgðarinnar, en senda sóknaraðila síðar til undirritunar skjal með forprentaðri yfirlýsingu hennar um að hún óskaði eftir að lánið yrði veitt þrátt fyrir neikvæða niðurstöðu greiðslumats, var til þess fallið að hún gengist í ábyrgðina. Þetta verklag var í brýnni andstöðu við þær skuldbindingar sem fjármálafyrirtæki, þ.á.m. varnaraðili höfðu gengist undir með fyrrnefndu samkomulagi, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 102/2012.

Ekki liggja fyrir gögn sem staðfesta að sóknaraðila hafi verið gefinn kostur á að hætta við að gangast í sjálfskuldarábyrgð vegna umrædds skuldabréfs áður en hún skrifaði undir skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“, sbr. úrskurðir úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 41/2012 og 48/2012.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðila varð fyrst ljóst að með réttu hefði átt að kynna henni greiðslumat á skuldarannum með tryggilegum hætti, áður en hún samþykkti að gangast í sjálfskuldarábyrgð, og að þetta kynni að hafa áhrif á greiðsluskyldu hennar. Í þessu ljósi telur nefndin sig ekki geta fallist á að sóknaraðili hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að ábyrgðaryfirlýsing sóknaraðila verði látin standa.

Í ljósi alls framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga er fallist á kröfu sóknaraðila um ógildingu sjálfskuldarábyrgðar hennar á skuldabréfi nr. X.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF, er ógild.

Reykjavík, 31. maí 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir